

Сорокіна Наталія Григорівна

доктор наук з державного управління, професор
професор кафедри державного управління і місцевого самоврядування
НТУ «Дніпровська політехніка», м.Дніпро, Україна
Sorokina.N@nmu.one
<http://orcid.org/0000-0002-0804-330X>

Сорокіна Людмила Миколаївна

кандидат соціологічних наук, доцент
доцент кафедри соціально-психологічних і гуманітарних наук
Дніпровський державний технічний університет, м.Кам'янське, Україна
sludmila1906@gmail.com
<http://orcid.org/0000-0003-4875-2896>

**ЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА:
ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ**

Анотація. Специфіка роботи соціального працівника полягає в тому, що вона вимагає від фахівця не тільки професійних знань, умінь, навичок, а й певного набору особистісних якостей, що визначають етичну чутливість та готовність фахівця до реалізації професійної діяльності на основі моральних цінностей та професійно-етичних принципів. Актуальність дослідження загострюється умовами воєнного стану, в яких соціальні працівники стають першою лінією підтримки для тих, хто опинився в складних життєвих обставинах. Метою статті є дослідження етичних аспектів професійної діяльності соціального працівника в контексті сучасних викликів. Основними методами дослідження є: узагальнення, порівняння, систематизації, абстрактно-логічний, методи аналізу та синтезу. Встановлено, що основними категоріями професійної етики соціального працівника, які визначають не тільки поведінку фахівця, але й ефективність його роботи та характер його взаємодії з клієнтами, є: гуманізм, емпатія, відповідальність, соціальна справедливість, чесність, відкритість, конфіденційність, прагнення до самовдосконалення тощо. З'ясовано, що в умовах воєнного стану для соціальних працівників актуалізуються такі важливі якості як стійкість до стресу, резильєнтність, гнучкість та адаптивність. Отже, дотримання високих етичних стандартів поведінки є вельми важливим завданням для соціальних працівників, адже це підсилює авторитет професії та підвищує довіру до соціальних служб в цілому.

Ключові слова: відповідальність, мораль, професійна етика, соціальний працівник, справедливість.

Вступ. Соціальна робота – це не просто професія, а відповідальна місія, яка вимагає від фахівців високого рівня професіоналізму та моральної відповідальності. У своїй щоденній практиці соціальні працівники постійно стикаються з етичними дилеммами, пов'язаними з різноманітністю соціальних проблем, обмеженими ресурсами та необхідністю прийняття складних рішень. Соціальні працівники покликані захищати права людини, сприяти соціальній справедливості та будувати більш гуманне суспільство. Їхні дії мають бути засновані на глибокому розумінні як загальнолюдських цінностей, так і специфічних етичних норм професії. Здатність викликати довіру, повагу, прагнення до співпраці є невід'ємною частиною професійної діяльності соціального працівника. Актуальність дослідження загострюється умовами воєнного стану, в яких соціальні працівники стають першою лінією підтримки для тих, хто опинився в складних життєвих обставинах. Тому для соціальних працівників дотримання етичних норм є вельми важливим, адже це підсилює авторитет професії соціального працівника та підвищує довіру до соціальних служб в цілому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченню питання різних етичних аспектів професійної діяльності соціальних працівників присвячено праці багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених. Зокрема, серед зарубіжних науковців, які досліджували сутність етичних теорій, їх вплив на соціальну роботу слід виділити праці Ф.Рімера (F.Reamer), С.Юярві (S.Juujärvi), Х.Луостарі (H.Luostari) [14; 15]. Варто також акцентувати увагу на роботи таких українських науковців, як: О. Балдинюк, С. Роєнко, предметом до-

сліджень яких є розвиток соціальної відповідальності у фахівців соціальної сфери крізь призму деонтології [1]; В. Жуков, Т. Лях, В. Петрович, Г. Пруденко актуалізують питання професійно-етичної підготовки соціальних працівників з високим рівнем моральної відповідальності та професійно-етичних компетентностей [3]; Р.Зозуляк-Слущик обґрунтовує систему формування професійної етики майбутніх фахівців соціальної роботи в університетах [4]; К.Олійник розглядає етичні принципи, компоненти моральної свідомості соціального працівника та категорій етики спілкування, необхідні для успішної діяльності майбутніх соціальних працівників [5]; В.Петрук дослідив певні аспекти професійної етики соціального працівника, які впливають на мораль, цінності, поведінку спеціаліста [7]; Т.Семигіна розглядає взаємозв'язок глобальних процесів при впровадженні нових етичних принципів соціальної роботи [9]; Т.Тарасенко, Н.Сорокіна актуалізували перегляд етичних принципів соціальної роботи в Україні [11].

Отже, питання актуалізації етичних принципів в професійній діяльності соціальних працівників знаходяться в центрі уваги багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених. Аналіз наукових публікацій виявляє багатоаспектність етичної проблематики соціальної роботи та розширення міждисциплінарних наукових розвідок за цим напрямом наукового пошуку. Водночас слід підкреслити відсутність належної уваги до виявлення особливостей професійної етики соціального працівника з урахуванням тих змін в державі та суспільстві, які відбулися протягом останніх років, зокрема, в умовах воєнного стану.

Метою статті є дослідження етичних аспектів

професійної діяльності соціального працівника в контексті сучасних викликів, зокрема, в умовах воєнного стану.

Методи дослідження. Теоретико-методологічною основою дослідження є роботи вітчизняних та зарубіжних науковців з питань професійної етики соціального працівника. Збір наукової літератури за темою дослідження здійснено за допомогою комплексного та системного аналізу літературних джерел. В процесі дослідження використовувалися загальнонаукові методи пізнання, такі як: узагальнення, порівняння, систематизація, абстрактно-логічний. Методи аналізу та синтезу (індукція й дедукція, аналогія, класифікація) застосовувались для реалізації мети та формулювання висновків дослідження.

Виклад основного матеріалу. Специфіка роботи соціального працівника передбачає постійну взаємодію з людьми, які опинилися у складних життєвих обставинах, особливо гостро це відчутно в умовах воєнного стану. Це вимагає від фахівців не лише високого рівня комунікативних навичок та знання законодавства, а й безумовного дотримання моральних норм та етичних принципів. Здатність викликати довіру, повагу та прагнення до співпраці є невід'ємною частиною професійної етики соціального працівника, фундаментом, на якому будуються довірливі відносини з клієнтами. В цьому контексті важливо з'ясувати специфіку моралі та професійної етики, що включають, передусім, норми, правила поведінки, конкретизують загальні моральні вимоги до відповідної професії.

Мораль і етика тісно пов'язані між собою, однак між ними є важливі відмінності. Мораль – це сукупність норм і цінностей, що історично сформувалися в суспільстві, які регулюють поведінку людей. Тоді як етика – це наука, яка аналізує ці норми і цінності, намагаючись зрозуміти їхнє походження та наслідки для суспільства. Тож межа між мораллю і етикою досить умовна, оскільки моральні норми формуються під впливом етичних теорій, а етика, в свою чергу, виникає як відповідь на моральні дилеми [2, с.8].

Аналіз наукових праць свідчить про те, що поняття «мораль» не має однозначного тлумачення. Щоб глибше зрозуміти його суть, звернемося до наукових джерел. Наприклад, у Філософському словнику «мораль» визначається як форма суспільної свідомості, яка виконує важливу функцію регулятора поведінки людей у всіх сферах суспільного життя, формує їхні цінності та уявлення про добро і зло [13, с.254]. Згідно з Сучасним словником з етики, «мораль» – (франц. morale, від лат. moralis – моральний, від mos (moris)) є складовою частиною свідомості індивіда та суспільства, що визначає норми поведінки. Мораль не лише дозволяє людині бути собою, висловлювати свою індивідуальність та слідувати власним переконанням, але й визначає її місце в суспільстві, формує обов'язки перед іншими людьми та сприяючи збереженню соціального порядку, сприяючи формуванню у людини доброчесності [12, с.242].

Сучасні дослідження характеризують мораль як «систему критеріїв, за допомогою яких ми оцінюємо людські вчинки, незалежно від їхніх наслідків», як «загальновизнані правила поведінки, що сформувалися в даному суспільстві»; як «систему очікувань, які суспільство ставить до поведінки своїх членів, і які формуються під впливом історичних, культурних, релігійних та інших факторів» як «результат соціокультурної еволюції, що відображає цінності та ідеали даного суспільства». Мораль є своєрідним компасом, який орієнтує людину в її взаєминах з іншими людьми, допомагаючи їй робити правильний вибір у

складних ситуаціях. Моральні якості, такі як доброта чи милосердя, не існують самі по собі, а виявляються в стосунках з іншими людьми. Мораль – це не просто сукупність правил, а спосіб життя, який дозволяє людині робити вибір відповідно до загальнолюдських цінностей. Золоте правило є фундаментом моралі, оскільки воно закликає нас ставитися до інших так, як ми хотіли б, щоб ставилися до нас [4, с.14-26].

Підсумовуючи вищезазначене, можна стверджувати, що мораль – це багатогранне явище, яке пронизує всі сфери людського життя. Вона є не лише системою цінностей і норм, а й способом організації суспільних відносин, що визначає поведінку людини і ставлення до світу.

Кожна професія має свої власні моральні норми та етичні принципи. Професійна діяльність формує у людей певні моральні орієнтири, які можуть відрізнятися від загальноприйнятих норм, оскільки професія ставить перед людиною специфічні завдання та виклики. Різноманітність професійних сфер породжує різноманітність етичних вимог, що висуваються до представників різних професій, що, в свою чергу, свідчить про існування професійної моралі та професійної етики. Професійна мораль відображає особливості моральної свідомості, взаємовідносин, поведінки людей, які обумовлені специфікою професійної діяльності.

У науковій літературі поняття «професійна етика» має кілька вимірів і може розглядатися з різних точок зору: 1) як кодекс – набір орієнтирів, які допомагають фахівцям приймати етично обґрунтовані рішення; 2) як відображення того, як представники певної професії взаємодіють з іншими людьми та суспільством у цілому, дотримуючись найвищих етичних норм; 3) як наука, що досліджує походження, розвиток і функції професійної моралі в контексті суспільних змін [8, с.70].

На нашу думку, під професійною етикою соціального працівника слід розуміти систему професійно-етичних цінностей, принципів і норм поведінки, які відображаються у свідомості соціальних працівників, орієнтують і регулюють їх відносини з клієнтами, колегами та суспільством загалом.

Важливо зазначити, що така професія, як соціальний працівник, набуває особливого значення для нашого суспільства у сучасних реаліях, коли наша країна переживає складний період і люди потребують підтримки та допомоги, іноді навіть і захисту. Задоволення потреб і забезпечується роботою соціального працівника у співпраці з іншими професіоналами: психологами, педагогами, юристами, лікарями. Тобто професійна етика для кожної з цих професій своя. Якщо говорити про соціального працівника, то саме автономність, особиста відповідальність, справедливість, гуманність, індивідуальний і творчий характер, налагодження взаємодії з клієнтом і його оточенням, колегами, соціальними службами державної та недержавної форм власності, державою та суспільством є базовими характеристиками професійної етики у сфері соціальної роботи [10, с.288]. Глибоке знання норм і принципів професійної етики, обов'язкове і творче застосування їх у щоденній діяльності допомагає соціальному працівнику здійснювати: співпрацю з клієнтами, їх близькими, колегами, представниками суспільних, державних і недержавних організацій і закладів.

Професійна етика соціального працівника нерозривно пов'язана з поняттям відповідальності. Соціальний працівник бере на себе відповідальність за свої дії, за дотримання етичних норм та за досягнення позитивних результатів у роботі з клієнтами. Відпові-

дальність соціального працівника перед клієнтом полягає в сприянні найбільш повної самореалізації особистості останнього, яка досягається різноманітними засобами, методами, обраними залежно від потреби клієнта [1, с.15]. Це передбачає не лише надання інформації та послуг, але й створення атмосфери довіри та взаєморозуміння, де клієнт відчуває себе почутим і підтриманим. Соціальний працівник допомагає клієнту розібратися в своїх потребах, формує у нього позитивне самосприйняття та мотивує до змін. Крім того, фахівець залучає до співпраці соціальне оточення клієнта, сприяючи створенню сприятливих умов для його розвитку. Таким чином, відповідальність є фундаментальною характеристикою професії соціального працівника. Вона гарантує, що дії соціального працівника відповідають очікуванням, потребам та інтересам клієнтів. Соціальна відповідальність ґрунтується на системі цінностей, професійних нормах, визнанні гідності кожної людини та ідеях гуманізму.

Етика соціального працівника включає постулати про обов'язок, конфіденційність, добро і зло, інші моральні та філософські категорії і пріоритети в соціальному захисті. Усвідомлення соціальним працівником свого професійного обов'язку – це не просто знання своїх функцій, а глибоке внутрішнє переконання у важливості своєї роботи. Це те, що мотивує соціального працівника щодня приходити на роботу і віддаватися своїй справі. Ця внутрішня мотивація

визначається як об'єктивними факторами (наприклад, суспільними потребами), так і суб'єктивними (особистими цінностями та переконаннями) фахівця.

Соціальний працівник не просто допомагає людям, а й відстоює їхні права та інтереси, забезпечуючи соціальну справедливість. Ця місія визначає особливий характер етичних вимог до професії. Бути справедливим соціальним працівником – це означає завжди діяти об'єктивно, неупереджено та зважати на інтереси всіх сторін [6, с.88]. Це вимагає від соціального працівника ретельного аналізу кожної ситуації, збору всієї необхідної інформації та прийняття виважених рішень.

В контексті нашого дослідження заслуговує на увагу монографія Р.Зозуляк-Случик, яка обґрунтувала форми, методи і технології, що забезпечують сформованість професійної етики соціальних працівників та окреслила педагогічну систему формування професійної етики майбутніх соціальних працівників в університетах. На думку Р.Зозуляк-Случик, професійна етика соціальних працівників це інтегрована система професійно-етичних ціннісних орієнтацій, знань, умінь, професійно важливих якостей, необхідних для самореалізації та досягнення ними успіху в соціальній роботі. Також цікавим є підхід автора до виокремлення складових компонентів професійної етики соціального працівника. Їх взаємозв'язок проілюстровано на рисунку 1 [4, с.48].

Рис.1. Компоненти професійної етики соціального працівника [4, с.51].

До основних компонентів професійної етики соціального працівника автор відносить: завдання, функції; мораль соціального працівника, моральну культуру, суб'єкт і об'єкт морального вибору, моральні цінності, моральну свідомість, моральні взаємини, моральну діяльність; моральні знання, моральні переконання, моральні переживання, моральні потреби; моральну регуляцію, моральні ідеали, моральну оцінку, моральні принципи, моральні норми: норми-взірці, норми-рамки, норми-заборони; категорії моралі, добро, зло, честь, гідність, справедливість, несправедливість [4, с.50].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Роль соціального працівника в умовах воєнного стану набуває надзвичайно важливого значення. Вона вимагає не тільки високої кваліфікації, але й міцних моральних принципів та якостей. На нашу думку, основними категоріями професійної етики соціального працівника, які визначають не тільки поведінку фахівця, але й ефективність його роботи та характер його взаємодії з клієнтами, є: гуманізм (глибока повага до людської гідності та прав кожної особи, незалежно від їхніх поглядів, походження чи обставин); емпатія (здатність спів-

переживати іншим людям, розуміти їхні емоції та потреби); соціальна справедливість (прагнення до створення рівних можливостей для всіх, особливо для вразливих груп населення); терпимість (готовність приймати людей різними, без осуду та упереджень); відповідальність (відчуття відповідальності за долю інших людей, готовність брати на себе зобов'язання та доводити справу до кінця); чесність та відкритість (бути відвертим з клієнтами, колегами та партнерами); конфіденційність (суворе дотримання професійної таємниці); доброта (проявляється у турботі, підтримці, навчанні та допомозі); комунікабельність (здатність слухати, розуміти, задавати правильні запитання, висловлювати свої думки чітко і зрозуміло, а також будувати довірливі відносини з клієнтами); оптимізм (віра в позитивні зміни та здатність бачити навіть у найскладніших обставинах проблiкис надії); прагнення до самовдосконалення (розвиток не тільки професійних компетенцій, але й морально-етичних якостей, які дозволяють надавати клієнтам якісну допомогу та будувати з ними довірливі відносини). Слід зазначити, що в умовах воєнного стану для соціальних працівників також актуалізуються такі важливі якості як стійкість до стресу (здатність зберігати спокій та ефективно працювати в складних умовах), резильєнтність (здатність успішно адаптуватися до складних життєвих умов і швидко відновлюватися

після стресових ситуацій), гнучкість та адаптивність. Всі перелічені категорії дозволяють надавати ефективну допомогу постраждалим, підтримувати їхній моральний дух, формувати позитивний імідж професії соціального працівника та сприяти відновленню суспільства. Отже, специфіка роботи соціального працівника полягає в тому, що вона вимагає від фахівця не тільки професійних знань, умінь, навичок, а й чіткої системи цінностей, яка гармонізується з етичними принципами професії та суспільними очікуваннями. Ці цінності повинні бути орієнтовані на добробут клієнтів, повагу до їхніх прав та гідності, а також на сприяння соціальній справедливості. Тому знання етичних норм є необхідною, але недостатньою умовою для ефективної роботи соціального працівника. Важливо вміти застосовувати ці знання на практиці, приймаючи зважені рішення в складних ситуаціях. Це передбачає здатність до самостійного аналізу етичних дилем, прийняття обґрунтованих рішень та відповідальності за їх наслідки, спираючись на власні моральні принципи. Дотримання високих етичних стандартів соціальними працівниками є запорукою якісного надання соціальних послуг та підвищення довіри клієнтів. Перспективи подальших досліджень вбачаємо у необхідності обґрунтування напрямів удосконалення етичних основ професійної діяльності соціальних працівників в умовах воєнного стану.

Конфлікт інтересів. Автори підтверджують відсутність фінансових, особистих чи інших інтересів, що можуть розглядатися як потенційний конфлікт інтересів щодо публікації цієї статті.

Фінансування. Робота виконана за відсутності фінансової підтримки з боку будь-яких організацій.

Доступність даних. Це теоретичне дослідження не передбачає використання додаткових наборів даних.

Використання штучного інтелекту. Інструменти штучного інтелекту не використовувались при написанні цієї роботи.

Список використаної літератури

1. Балдинюк О., Роенко С. Соціальна відповідальність фахівців соціальної сфери крізь призму деонтології. *Вісник Humanitas*, 2023. №1. С.13-20.
2. Етика та естетика: навчально-методичний посібник (у схемах і таблицях) / за наук. ред. проф. В.С.Бліхара. Львів: ПП «Арал», 2018. 204 с.
3. Жуков В., Лях Т., Петрович В., Пруденко Г. Морально-етичні засади соціальної роботи у територіальній громаді. *Вісник Humanitas*, 2023. № 2. С.32-37.
4. Зозуляк-Слущик Р.В. Формування професійної етики майбутніх соціальних працівників в університетах: монографія. Івано-Франківськ: НАІР, 2019. 460 с.
5. Олійник К. Професійна етика та спілкування в соціальній роботі. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Педагогіка, соціальна робота»*. 2014. Випуск 33. С.126-128.
6. Петришин Л., Кульницький Т. Засади соціальної відповідальності як складник професійної компетентності фахівців соціальної сфери. *Вісник Humanitas*. 2023. № 1. С.86-91.
7. Петрук В.В. Деякі аспекти професійної етики соціального працівника. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методи навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2018. Вип.52. С.379-383.
8. Рудакевич М.І. Професійна етика державних службовців: теорія і практика формування в умовах демократизації державного управління : монографія. Тернопіль: Вид-во АСТОН, 2007. 400 с.
9. Семигіна Т. Нові глобальні етичні принципи соціальної роботи. *Вісник академії праці, соціальних відносин і туризму*. 2019. № 1. С.70-85.
10. Сорокіна Н.Г. Роль соціального працівника у розвитку громади: етичні аспекти професії. *Міжнародний форум «Безпечна, комфортна, спроможна, територіальна громада»: матеріали міжнар. конф. (Дніпро, 16-18 жовтня 2024 р.)*. Дніпро: НТУ «Дніпровська політехніка», 2024. С.287-288.
11. Тарасенко Т., Сорокіна Н. Перегляд етичних принципів соціальної роботи в Україні: науковий, освітній та професійний аспекти. *Соціальна робота та соціальна освіта*. 2024. № 1 (12). С.55-65.
12. Тофтул М.Г. Сучасний словник з етики. Житомир: Вид-во ЖДУ ім.І.Франка, 2014. 416 с.
13. Філософський енциклопедичний словник / ред. кол.: В.І.Шинкарук, Є.К.Бистрицький, М.О.Булатов та ін. Київ: Абрис, 2002. 746 с.
14. Juujärvi S., Kallunki E., Luostari H. Ethical Decision-Making of Social Welfare Workers in the Transition of Services: The Ethics of Care and Justice Perspectives. *Ethics and Social Welfare*. 2020. № 14 (1). P.65-83.
15. Reamer Frederic G. Eye on Ethics. The evolution of social work ethics. *Social Work Today*. URL: http://www.socialworktoday.com/news/eoe_061614.shtml (дата звернення: 14.01.2025).

References

1. Baldyniuk, O., & Roienko, S. (2023). Sotsialna vidpovidalnist fakhivtsiv sotsialnoi sfery kriz pryзму deontologii [Social responsibility of specialists in the social sphere through the prism of deontology]. *Humanitas*, 1, 13–20.
2. Blikhara, V.S. (ed.). (2018). *Etyka ta estetyka: navchalno-metodychnyi posibnyk (u skhemakh i tablytsiakh)* [Ethics and aesthetics: a study guide (in diagrams and tables)]. PP «Aral». [in Ukrainian].
3. Zhukov, V., Liakh, T., Petrovych, V., & Prudenko, H. (2023). Moralno-etychni zasady sotsialnoi roboty u terytorialnii hromadi.

- [Moral and ethical principles of social work in the territorial community]. *Humanitas*, 2, 32–37. [in Ukrainian].
4. Zozuliak-Sluchyk, R.V. (2019). *Formuvannia profesiinoi etyky maibutnikh sotsialnykh pratsivnykiv v universytetakh* [Formation of professional ethics of future social workers in universities]. NAIR. [in Ukrainian].
 5. Oliinyk, K. (2014). Profesiina etyka ta spilkuvannia v sotsialnii roboti [Professional ethics and communication in social work.]. *Scientific Bulletin of Uzhhorod University. Series: «Pedagogy. Social Work»*, 33, 126-128. [in Ukrainian].
 6. Petryshyn, L., & Kulchytskyi, T. (2023). *Zasady sotsialnoi vidpovidalnosti yak skladnyk profesiinoi kompetentnosti fakhivtsiv sotsialnoi sfery. y* [Foundations of social responsibility as a component of professional competence of social sphere specialists]. *Humanitas*, 1, 86-91. [in Ukrainian].
 7. Petruk, V. (2018). *Deiaki aspekty profesiinoi etyky sotsialnoho pratsivnyka* [Some aspects of professional ethics of a social worker]. *Modern information technologies and innovative teaching methods in the training of specialists: methodology, theory, experience, problems*, 52, 379–383. [in Ukrainian].
 8. Rudakevych M. (2007). *Profesiina etyka derzhavnykh sluzhbovtiv: teoriia i praktyka formuvannia v umovakh demokratyzatsii derzhavnoho upravlinnia* [Professional ethics of civil servants: theory and practice of formation in the conditions of democratization of public administration]. ASTON. [in Ukrainian].
 9. Semyhina, T. (2019). *Novi hlobalni etychni pryntsyipy sotsialnoi roboty*. [New global ethical principles of social work]. *Journal of Academy of Labour, Social Relations and Tourism*, 1, 70–85. [in Ukrainian].
 10. Sorokina, N. (2024) *Rol sotsialnoho pratsivnyka u rozvytku hromady: etychni aspekty profesii*. [The role of a social worker in community development: ethical aspects of the profe]. *Safe, comfortable, capable, territorial community – Proceedings of International Forum* (pp.287-288). Dneprovska Politekhnik. [in Ukrainian].
 11. Tarasenko, T., & Sorokina, N. (2024). *Perehliad etychnykh pryntsyypiv sotsialnoi roboty v Ukraini: naukovyi, osvittni ta profesiyni aspekty*. [Revision of ethical principles of social work in Ukraine: scientific, educational and professional aspects]. *Social work and social education*, 1 (12), 55-65. [in Ukrainian].
 12. Toftul, M. (2014). *Suchasnyi slovnyk z etyky* [Modern Dictionary of Ethics]. ZhDU im. I.Franka. [in Ukrainian].
 13. Shynkaruk, V., Bystrytskyi, Ye., & Bulatov M. (eds). (2002). *Filosofskyi entsyklopedychnyi slovnyk* [Philosophical Encyclopedic Dictionary]. Abris. [in Ukrainian].
 14. Juujärvi, S., Kallunki, E., & Luostari, H. (2020). *Ethical Decision-Making of Social Welfare Workers in the Transition of Services: The Ethics of Care and Justice Perspectives*. *Ethics and Social Welfare*, 14 (1), 65-83.
 15. Reamer Frederic G. (2014). *Eye on Ethics. The Evolution of Social Work Ethics*. *Social Work Today magazine*. URL: https://www.socialworktoday.com/news/eoe_061614.shtml.

Статус статті:

Отримано: 16.02.2025 Прийнято: 20.03.2025 Опубліковано: 05.05.2025

Sorokina Nataliia

Doctor of Public Administration, Professor
Department of Public Administration and Local Self-Government
Dnipro University of Technology, Dnipro, Ukraine

Sorokina Liudmila

PhD in Sociology, Associate Professor
Department of Social Psychology and Humanities
Dniprovsky State Technical University, Kamianske, Ukraine

ETHICAL ASPECTS OF THE PROFESSIONAL ACTIVITY OF A SOCIAL WORKER: CHALLENGES OF TODAY

Abstract. The specificity of a social worker's work is that it requires not only professional knowledge, skills, and abilities but also a certain set of personal qualities that determine the ethical sensitivity and readiness of a specialist to carry out professional activities based on moral values and professional and ethical principles. The ability to inspire trust, respect, and a desire for cooperation is an integral part of a social worker's professional activity. The relevance of the study is exacerbated by the conditions of martial law, in which social workers become the first line of support for those who find themselves in difficult life circumstances. The article's purpose: to study the ethical aspects of the professional activity of a social worker in the context of modern challenges, in particular, in the context of martial law. Research methods: generalization, comparison, systematization, abstract and logical, methods of analysis and synthesis. It is noted that the professional ethics of a social worker should be understood as a system of professional and ethical values, principles, and norms of behavior that are reflected in the minds of social workers, guide and regulate their relationships with clients, colleagues, and society as a whole. It has been established that the main categories of professional ethics of a social worker are humanism, empathy, responsibility, social justice, honesty, openness, confidentiality, striving for self-improvement, etc. It has been found that under martial law, such important qualities as stress resistance (the ability to remain calm and work effectively in difficult conditions), resilience (the ability to successfully adapt to difficult living conditions and quickly recover from stressful situations), flexibility, and adaptability are also relevant for social workers. Therefore, adherence to high ethical standards of behavior is a very important task for social workers, as it strengthens the authority of the profession and increases trust in social services in general.

Keywords: justice, morality, professional ethics, responsibility, social worker.